

ГОЯН І.М.

*докторант кафедри практичної психології та соціальної роботи
Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля,
м. Сєвєродонецьк*

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД ПРОЦЕСУ САМООРГАНІЗАЦІЇ МОЛОДІ

У статті розкрито особливості соціально-психологічного супроводу процесу самоорганізації молоді та умови підвищення його ефективності. Підкреслюється актуальність формування здатності до самоорганізації молоді, як важливої складової її підготовки до здійснення професійної діяльності у сучасному конкурентному середовищі. На основі проведеного аналізу підходів до розуміння сутності та структури самоорганізації, методик діагностики рівнів її сформованості, пропонується побудова соціально-психологічного супроводу процесу самоорганізації молоді, зокрема з урахуванням стилів діяльності досліджуваних, і показано, що процес формування здатності до самоорганізації має носити диференційований характер, з урахуванням типологічних особливостей молодої людини, схильності до основної діяльності та діяльності самоорганізації, мотивації тощо. Зазначається, що формування здатності до самоорганізації є важливим компонентом освіти, адже ця компетенція забезпечує більш ефективну професійну конкурентоспроможність і реалізацію. Показано, що методики визначення рівня сформованості здатності до самоорганізації дозволяють зробити процес соціально-психологічного супроводу більш коректним і продуктивним, а досвід формування здатності до самоорганізації, зокрема у межах навчальної та професійної діяльності, слід у подальшому поширювати на інші сфери життєдіяльності молоді.

Ключові слова: *молодь, самоорганізація, соціально-психологічний супровід самоорганізації.*

Постановка проблеми. У сучасному професійному середовищі затребуваними якостями фахівців, крім спеціальних знань, умінь і навичок, виступають цілеспрямованість (наявність мети, переконань, смислів), прагнення до систематичного розвитку і реалізації власного потенціалу, ефективність у використанні можливостей, самостійність, регуляція своєї поведінки, позитивна самооцінка і позитивні відносини з іншими людьми (колегами, клієнтами) тощо [2; 5; 7]. Високий рівень цих професійних якостей, на думку дослідників (О. Кононенко, Л. Пілецька, І. Попович, В. Турбан, О. Шевяков та ін.), може бути забезпечений сформованою здатністю до самоорганізації. При цьому під самоорганізацією розуміється процес впорядкованої свідомої діяльності особистості, спрямованої на

управління собою (Л. Савва, О. Солдатченко); раціональне використання власних сил і часу (В. Андреев, Н. Завацька), інтелектуальних і емоційно-вольових якостей для вирішення професійно значущих завдань (З. Ковальчук, Н. Попова); здатність системи до стабілізації шляхом спрямованого упорядкування її функціональних і структурних відносин з метою протистояння ентропійним чинникам середовища (Н. Саліхова).

При цьому до процесів, що розкривають особливості самоорганізації молоді відносять: підвищення осмислення життя, формування адекватної самооцінки та рівня домагань; підвищення мотивації учбово-професійної діяльності, становлення професійної самосвідомості та самоорганізація знань молоді людини. Розвиток цих процесів забезпечує придбання психологічної зрілості і професійне становлення молоді загалом. Важливим є й те, що самоорганізація розглядається як чинник ефективності діяльності, в тому числі, професійної [1; 4; 6]. Самоорганізація забезпечує своєчасне досягнення цілей на різних етапах особистісного і професійного розвитку, що передбачає стійке прагнення до отримання знань, вміння раціонально і ефективно планувати час і власні ресурси, структурувати особистісне і професійне становлення, мобільність у прийнятті рішень, ефективні способи досягнення поставлених цілей, мобілізацію внутрішніх ресурсів для упорядкування поточних завдань, вибудовування пріоритетів, планування своєї активності тощо. Сучасна молодь має володіти не тільки «hard skills», але й «soft skills», мати універсальні компетенції, в числі яких провідною є здатність до самоорганізації [2; 8]. Проте, питання соціально-психологічного супроводу цього процесу та підвищення його ефективності залишаються поза увагою дослідників.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Існує кілька підходів до визначення сутності поняття самоорганізації: особистісний, діяльнісний, особистісно-діяльнісний і технічний, які, у свою чергу, визначають структуру здатності до самоорганізації.

У межах особистісного підходу дослідники (М. Дьяченко, Т. Єгорова, Л. Кандилович та ін.) під самоорганізацією розуміють комплекс особистісних властивостей, що дозволяє суб'єкту ефективно організовувати власну діяльність: мотивація, вольові зусилля, інтелект, риси характеру, типологічні особливості тощо.

Діяльнісний підхід (Н. Кузьміна та ін.) передбачає розгляд самоорганізації як діяльності, що складається з сукупності взаємопов'язаних дій і операцій, які супроводжують здійснення основної діяльності (навчальної, професійної, спортивної, суспільної та ін.). В цьому випадку самоорганізація носить вторинний характер і є своєрідною «оболонкою» по відношенню до основної діяльності, яку виконує суб'єкт і яку необхідно організувати. У зв'язку з чим важливою підставою успішної самоорганізації є наявність схильності

до основної діяльності, тобто вибіркова спрямованість суб'єкта на певну діяльність, що спонукає нею займатися.

Прихильники особистісно-діяльнісного підходу (С. Амірова, Н. Попова та ін.) вважають, що успішна самоорганізація можлива при підкріпленні виконання дій і операцій особистісними якостями суб'єкта діяльності.

У технічному підході (М. Ерастов, С. Ключников та ін.) основна роль у самоорганізації відводиться оволодінню різними технологіями, способами, техніками організації часу, робочого місця, розумової праці тощо.

У дослідженні ми дотримуємося особистісно-діяльнісного підходу у трактуванні поняття самоорганізації, включаючи в його структуру певні особистісні властивості і функціональні знання, вміння і навички, необхідні для здійснення етапів діяльності.

Констатовано, що проблемами вивчення аспектів самоорганізації особистості займалися різні вчені. С. Богомаз розглядав типологічні особливості самоорганізації діяльності. Психологічні особливості самоорганізації навчальної діяльності студентів вивчали С. Котова і О. Шахматова. О. Нос виділяла здатність до самоорганізації діяльності як критерій особистісного потенціалу і умову досягнення психологічного благополуччя. О. Ішков та інші дослідники визначили компоненти у студентській самоорганізації: сила волі і планування, цілепокладання, аналіз умов й самоконтроль. С. Богомаз і О. Каракулова вважають, що високий особистісний потенціал людини може забезпечити, у разі необхідності, багаторазову мобілізацію її інтелектуальної, креативної та інших видів активності, сприяючи досягненню продуктивності і результативності діяльності. Методологічні та методичні проблеми емпіричного дослідження моральної сфери особистості в аспекті її самоорганізації розглянула О. Веселова.

Мета статті – визначити особливості соціально-психологічного супроводу процесу самоорганізації молоді та умови підвищення його ефективності.

Виклад основного матеріалу і результатів дослідження. Емпіричне дослідження проводилося на основі припущення про те, що працююча молодь, внаслідок більшого залучення у професійну діяльність, має більш високі значення по позиціях раціонального і ефективного планування своєї життєдіяльності, ніж здобувачі вищої освіти, які перебувають на етапі професійної підготовки.

Дослідження складалося з організаційного етапу, метою якого було обґрунтування методів і методик дослідження, а також відбору респондентів та діагностичного етапу, на якому ставилися завдання виявити особливості стилів діяльності та самоорганізації досліджуваних. Після діагностичного етапу було проведено порівняльний аналіз з визначення особливостей стилів діяльності та

самоорганізації респондентів. На етапі розробки рекомендацій, на підставі отриманих даних, були складені рекомендації щодо соціально-психологічного супроводу, спрямовані на розвиток навичок самоорганізації респондентів.

Серед статистичних методів застосовувалася описова статистика, частотний аналіз, кореляційний аналіз, U-критерій Манна-Уїтні. Статистична обробка даних проводилася за допомогою стандартних програм.

У дослідженні взяли участь працююча молодь та здобувачі вищої освіти Центрального, Західного та Східного регіонів України віком 18-27 років. Серед досліджуваних 309 (40,9%) респондентів, які мали досвід професійної діяльності у соціономічній сфері діяльності від 1 до 5 років і 447 (59,1%) здобувачів вищої освіти.

Для вивчення провідних стилів діяльності було застосовано опитувальник «Стилі діяльності», розроблений О. Ішковим і Н. Милорадовою на основі опитувальника «Learning Styles Questionnaire» П. Хоні і А. Мемфорд.

Ця методика відповідає завданням дослідження, є надійною і валідною. Являє собою скринінговий психодіагностичний інструмент для виявлення провідного стилю діяльності.

Аналізуючи отримані показники, виявлено, що серед здобувачів вищої освіти середній бал переважає за шкалою «теоретик» (15 ± 2 бали). Це свідчить про схильність спиратися на фундаментальні теорії, моделі, факти. Низький бал по цій групі респондентів був виявлений за стилем діяльності «діяч», що вказує на розміреність, дбайливість у прийнятті рішень і виконанні практичних завдань.

У працюючих респондентів переважав показник за шкалою «діяч» (16 ± 3 балів), що вказує на екстравертованість, творчий підхід до діяльності.

Якісний аналіз показників за методикою «Стилі діяльності» у групі здобувачів вищої освіти показав, що у 18,1% респондентів домінуючим стилем є прагматичний. Ці досліджувані характеризуються реалістичними позиціями, практичним підходом у діяльності, у них багато ідей, які втілюються на практиці. Важливим для прагматичного стилю є пошук найбільш ефективного шляху здійснення теоретичних знань.

У 24,6% здобувачів вищої освіти провідним стилем визначений діяльнісний стиль. Такі респонденти відрізняються екстравертованістю, вони відкриті, доброзичливі. У навчанні досліджувані з домінуючим стилем «діяч» вважають за краще вчитися на прикладах конкретної діяльності, шляхом проб і помилок.

Для 26,8% здобувачів вищої освіти провідним визначено теоретичний стиль діяльності. Ці респонденти характеризуються абстрактною концептуалізацією у вирішенні будь-яких завдань, схильні до тривалого аналізу, вибудовування класифікацій, їх зусилля

спрямовані на отримання більш повного знання, цілісного уявлення про явища.

У 30,5% здобувачів вищої освіти виявлено рефлексуючий стиль діяльності, що вказує на об'єктивність, інтровертованість. Перед початком будь-якої діяльності вони розглядають всі особливості і підтексти.

Якісний аналіз результатів за опитувальником «Стилі діяльності» у працюючої молоді показав, що у 25,2% досліджуваних домінуючим є прагматичний стиль. Ці респонденти характеризуються цілеспрямованістю, практичністю, впевненістю у реалізації власних ідей.

Для 34,3% досліджуваних домінуючим є діяльнісний стиль. У них відзначається схильність до спонтанності, динамічності у діяльності; вони відрізняються лідерськими якостями і здатні керувати процесом при втіленні практичних завдань.

У 19,1% працюючої молоді виявлено теоретичний стиль діяльності. Ці респонденти орієнтовані на роботу з великим обсягом інформації; вони схильні до аналізу і синтезу при вирішенні практичних завдань.

У 21,4% респондентів цієї групи визначено рефлексуючий стиль діяльності. Їх відрізняє інтровертованість, схильністю до фіксації на власних почуттях і перевагах при виконанні діяльності.

В цілому результати опитування за методикою «Стилі діяльності» свідчать про переважання теоретичного і рефлексуючого типу діяльності у здобувачів вищої освіти та домінування прагматичного і діяльнісного типу серед працюючої молоді.

Далі було проаналізовано результати опитування за методикою діагностики особливостей самоорганізації, розробленої О. Ішковим на базі голографічної моделі самоорганізації.

Встановлено, що загальний показник рівня самоорганізації перевищує у працюючої молоді, що вказує на більший рівень самоорганізації у даній групі. Також середні значення за всіма шкалами опитувальника виявилися вище у цих респондентів. Порівняльний аналіз рівня самоорганізації в двох групах з використанням U-критерію Манна-Уїтні дозволив визначити достовірність відмінностей за такими показниками стилів: прагматичного ($U_{\text{емп.}} = 84,1$), рефлексуючого ($U_{\text{емп.}} = 12,3$), теоретичного ($U_{\text{емп.}} = 91,6$), діяльнісного ($U_{\text{емп.}} = 46,9$) при $p \leq 0,01$ $U_{\text{кр.}} = 294$.

Порівнюючи результати дослідження між двома групами за опитувальником діагностики особливостей самоорганізації виявлено, що за шкалою цілепокладання $U_{\text{емп.}} = 298,5$ при $p \leq 0,01$; $U_{\text{кр.}} = 376$ (наявність достовірних відмінностей між показниками цілепокладання не встановлена), за шкалою аналізу результатів $U_{\text{емп.}} = 142,5$ (різниця між показниками за даною шкалою між двома

групами статистично достовірна), за шкалою планування $U_{emp.} = 87,4$ отримане емпіричне значення перебуває у зоні значущості, за шкалою самоконтролю $U_{emp.} = 184,5$ отримане емпіричне значення перебуває у зоні значущості, за шкалою корекції $U_{emp.} = 496$ перебуває у зоні незначущості, тобто статистично достовірних відмінностей у показниках корекції між двома вибірками респондентів не виявлено; за шкалою вольових зусиль $U_{emp.} = 69,5$ перебуває у зоні значущості, за шкалою самоорганізації $U_{emp.} = 26,4$ перебуває у зоні значущості. В цілому рівень самоорганізації у працюючої молоді вище, ніж у здобувачів вищої освіти.

Доведено, що за результатами проведеного дослідження була розроблена програма соціально-психологічного супроводу процесу самоорганізації у здобувачів вищої освіти, розрахована на 36 академічних години.

Соціально-психологічний супровід розвитку умінь самоорганізації часу у здобувачів вищої освіти є важливим компонентом процесу навчання у закладі вищої освіти. Розвиток цих умінь полягає в усвідомленні власної ролі в успішності пізнавальної, навчальної, професійної діяльності, у прагненні до самоорганізації (упорядкування цілей і мотивів саморозвитку, навичок), саморегуляції психічних станів і навичок самоконтролю, розвитку здібностей до самоконтролю і адекватної самооцінки. Всі перераховані чинники розвитку умінь самоорганізації у здобувачів вищої освіти мають бути закріплені у свідомості як звичні і необхідні. Подібні психологічні моніторинги такого важливого компонента особистості як самоорганізація і розвиток умінь даного феномена дозволяють вирішувати невизначені завдання в невизначеній ситуації.

Етапами програми соціально-психологічного супроводу процесу самоорганізації молоді виступили діагностичний, мотиваційно-ціннісний, теоретичний, практичний, контрольний-аналітичний. Безумовно, найважливішим показником професійної компетентності фахівця є його здатність самостійно вирішувати завдання, які визначаються умовами реальної професійної діяльності, зокрема майбутньої. Ефективність соціально-психологічного супроводу процесу самоорганізації в цілому і всіх її структурних компонентів детерміновані суб'єктною позицією молодого людини, оскільки її активна, мотивована, цілеспрямована пізнавальна діяльність є головним чинником успішності. Визначальне значення суб'єктної позиції респондента має самостійна пізнавальна діяльність, а її активізація і стимулювання виступали пріоритетним напрямком соціально-психологічного супроводу процесу самоорганізації молоді.

Висновки. Отже, проведений аналіз показав, що поняття самоорганізації трактується досить широко і розглядається з різних точок зору. У дослідженні ми розглядаємо самоорганізацію молоді як комплекс особистісних структур свідомості, які розвивають здатність

до самоаналізу, самоконтролю, саморегуляції, вміння передбачати, цілеспрямованість, самокритичність, самодисципліну; як послідовне і цілеспрямоване застосування випробуваних методів роботи у повсякденній практиці для оптимального використання свого часу, тобто максимальне використання власних можливостей, свідоме управління перебігом свого життя (самовизначенням).

Показано, що формування здатності до самоорганізації є важливим компонентом освіти, адже ця компетенція забезпечує більш ефективну професійну конкурентоспроможність і реалізацію. Даний процес має бути орієнтований на засвоєння знань, умінь, навичок щодо організації різних етапів власної діяльності і формування супутніх особистісних властивостей, носити диференційований характер залежно від наявних особистісних особливостей. Методики визначення рівня сформованості здатності до самоорганізації дозволяють зробити процес соціально-психологічного супроводу цього процесу більш коректним і продуктивним. Досвід формування здатності до самоорганізації, зокрема у межах навчальної діяльності, слід у подальшому поширювати на інші сфери життєдіяльності молоді.

Список використаної літератури:

1. Блискун О.О. До проблеми психологічних принципів поведінки людини (генетико-моделюючий підхід С. Максименка) / О.О. Блискун // Теоретичні і прикладні проблеми психології : зб. наук. праць Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. – Сєверодонецьк : Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2014. – № 2 (34). – С. 34 – 42.
2. Борисюк А.С. Специфіка соціальної інтеграції та реінтеграції особистості у соціум / А.С. Борисюк // Особистість в умовах кризи: соціально-психологічний вимір : монографія / відп. ред. А.С. Борисюк. – Чернівці : Технодрук, 2018. – С. 129 – 143.
3. Бочелюк В.Й. Трансформація молоді в період глобальної соціально-економічної кризи / В.Й. Бочелюк // Науковий вісник Херсонського державного університету. – Серія : Психологічні науки. – Вип. 3. – 2019. С. 114 – 121.
4. Васютинський В.О. Психологічні виміри спільноти : монографія / В.О. Васютинський. – К. : Золоті ворота, 2010. – 120 с.
5. Ващенко І.В. Психологічні технології професійного самозбереження молоді та її соціальної підтримки в епоху суспільних трансформацій / І.В. Ващенко, Н.Є. Завацька // Розвиток особистості в різних умовах соціалізації : монографія / за наук. ред. Л.О. Калмикової, Г.О. Хомич. – К. : Видавничий Дім «Слово», 2016. – С. 405 – 421.
6. Ващенко І.В. Розвиток студентської молоді в різних умовах соціалізації / І.В. Ващенко // Психологічні технології конструктивного самозбереження особистості в епоху суспільних трансформацій : монографія / за наук. ред. Л. Калмикової, Г. Хомич. – К. : Слово, 2016. – С. 405 – 421.
7. Гарькавець С.О. Студентська молодь та соціально-психологічні впливи у контексті інсталяції вимог трансформаційного суспільства / С.О. Гарькавець // Теоретичні і прикладні проблеми психології : зб. наук. праць Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. – Сєверодонецьк : Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2015. – № 3 (38). – С. 126 – 134.

8. Гейко Є.В. Соціально-психологічні особливості корекції полісистемної цілісності особистості / Є.В. Гейко // Теоретичні і прикладні проблеми психології : зб. наук. праць Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. – Сєверодонецьк : Вид-во СХУ ім. В. Даля, 2016. – № 3 (41). – С. 6 – 15.

References

1. Blyskun O.O. Do problemy psyhologichnyh pryncypiv povedinky ljudy (genetyko-modeljuyuchyj pidhid S. Maksymenka) / O.O. Blyskun // Teoretychni i prykladni problemy psyhologii' : zb. nauk. prac' Shidnoukrai'ns'kogo nacional'nogo universytetu imeni Volodymyra Dalja. – Sjevjerodonec'k : Vyd-vo SNU im. V. Dalja, 2014. – № 2 (34). – S. 34 – 42.
2. Borysjuk A.S. Specyfika social'noi' integracii' ta reintegracii' osobystosti u socium / A.S. Borysjuk // Osobystist' v umovah kryzy: social'no-psyhologichnyj vymir : monografija / vidp. red. A.S. Borysjuk. – Chernivci : Tehnodruk, 2018. – S. 129 – 143.
3. Bocheljuk V.J. Transformacija molodi v period global'noi' social'no-ekonomichnoi' kryzy / V.J. Bocheljuk // Naukovyj visnyk Hersons'kogo derzhavnogo universytetu. – Serija : Psyhologichni nauky. – Vyp. 3. – 2019. S. 114 – 121.
4. 4. Vasjutyns'kyj V.O. Psyhologichni vymiry spil'noty : monografija / V.O. Vasjutyns'kyj. – K. : Zoloti vorota, 2010. – 120 s.
5. 5. Vashhenko I.V. Psyhologichni tehnologii' profesijnogo samozberezhennja molodi ta i'i' social'noi' pidtrymky v epohu suspil'nyh transformacij / I.V. Vashhenko, N.Je. Zava'cka // Rozvytok osobystosti v riznyh umovah socializacii' : monografija / za nauk. red. L.O. Kalmykovo'i, G.O. Homych. – K. : Vydavnychyj Dim «Slovo», 2016. – S. 405 – 421.
6. Vashhenko I.V. Rozvytok students'koi' molodi v riznyh umovah socializacii' / I.V. Vashhenko // Psyhologichni tehnologii' konstruktyvnogo samozberezhennja osobystosti v epohu suspil'nyh transformacij : monografija / za nauk. red. L. Kalmykovo'i, G. Homych. – K. : Slovo, 2016. – S. 405 – 421.
7. 7. Gar'kavec' S.O. Students'ka molod' ta social'no-psyhologichni vplyvy u konteksti instaljacii' vymog transformacijnoho suspil'stva / S.O. Gar'kavec' // Teoretychni i prykladni problemy psyhologii' : zb. nauk. prac' Shidnoukrai'ns'kogo nacional'nogo universytetu imeni Volodymyra Dalja. – Sjevjerodonec'k : Vyd-vo SNU im. V. Dalja, 2015. – № 3 (38). – S. 126 – 134.
8. Gejko Je.V. Social'no-psyhologichni osoblyvosti korekcii' polisystemnoi' cilisnosti osobystosti / Je.V. Gejko // Teoretychni i prykladni problemy psyhologii' : zb. nauk. prac' Shidnoukrai'ns'kogo nacional'nogo universytetu imeni Volodymyra Dalja. – Sjevjerodonec'k : Vyd-vo SNU im. V. Dalja, 2016. – № 3 (41). – S. 6 – 15.

Hoian I.M.

Social-psychological support of the process of youth self-organization

The article reveals the features of the socio-psychological support of the process of self-organization of youth and the conditions for increasing its effectiveness. The urgency of the formation of the ability for self-organization of young people, as an important component of their preparation for the implementation of professional activities in a modern competitive environment, is emphasized. Based on the analysis of approaches to understanding the essence and structure of self-organization, methods for diagnosing the levels of its formation, it is proposed to build a socio-psychological support for the process of self-organization of young people, in particular, taking into account the styles of the subjects' activity, and it is shown that the process of forming the ability for self-organization should be differentiated. taking into account the typological characteristics of a young person, a propensity for basic activities and activities for self-organization, motivation, etc. It is noted that the formation of the ability to self-organization is an

important component of education, because this competence enables more professional competitiveness and implementation. It is shown that the methods for determining the level of formation of the ability to self-organization make it possible to make the process of socio-psychological support more correct and productive, and the experience of forming the ability for self-organization, in particular within the framework of educational and professional activities, should be further extended to other spheres of life of young people.

The stages of the program of social and psychological support of the process of self-organization of youth were diagnostic, motivational-value, theoretical, practical, control-analytical. Undoubtedly, the most important indicator of professional competence of a specialist is his ability to independently solve problems that are determined by the conditions of real professional activity, in particular the future. The effectiveness of socio-psychological support of the process of self-organization in general and all its structural components are determined by the subjective position of the young person, because his active, motivated, purposeful cognitive activity is the main factor of success. The decisive role of the respondent's subjective position is independent cognitive activity, and its activation and stimulation were a priority area of socio-psychological support of the process of self-organization of youth.

Key words: *youth, self-organization, socio-psychological support of self-organization.*

Гоян И.Н.

Социально-психологическое сопровождение процесса самоорганизации молодежи

В статье раскрыты особенности социально-психологического сопровождения процесса самоорганизации молодежи и условия повышения его эффективности. Подчеркивается актуальность формирования способности к самоорганизации молодежи, как важной составляющей ее подготовки к осуществлению профессиональной деятельности в современной конкурентной среде. На основе проведенного анализа подходов к пониманию сущности и структуры самоорганизации, методик диагностики уровней ее сформированности, предлагается построение социально-психологического сопровождения процесса самоорганизации молодежи, в частности с учетом стилей деятельности испытуемых, и показано, что процесс формирования способности к самоорганизации должен носить дифференцированный характер, с учетом типологических особенностей молодого человека, склонности к основной деятельности и деятельности по самоорганизации, мотивации и др. Отмечается, что формирование способности к самоорганизации является важным компонентом образования, т.к. эта компетенция обеспечивает более профессиональную конкурентоспособность и реализацию. Показано, что методики определения уровня сформированности способности к самоорганизации позволяют сделать процесс социально-психологического сопровождения более корректным и продуктивным, а опыт формирования способности к самоорганизации, в частности в рамках учебной и профессиональной деятельности, следует в дальнейшем распространять на другие сферы жизнедеятельности молодежи.

Ключевые слова: *молодежь, самоорганизация, социально-психологическое сопровождение самоорганизации.*